

doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc.
Fakulta bezpečnostního managementu PA ČR v Praze
Katedra společenských věd

Posuzování nebezpečnosti „osamělých vlků“

Úvod

Aktuální studie s názvem „German mass murderers and their proximal warning behaviors“ dochází k závěru, že ve většině případů masových útoků jsou predispozice k smrtícímu násilí u pachatelů registrovatelné měsíce i roky před vlastní událostí. (Allwinn, Hoffmann & Meloy, 2019) Tento optimistický závěr je hnacím motorem psychologického směru, který je označován jako hodnocení hrozby (threat assessment). Jeho hlavním cílem je identifikovat takové rizikové faktory, které umožní včas vytipovat nebezpečné jedince či kvalifikovaně posoudit osoby, které jsou již v hledáčku bezpečnostních služeb anebo v rukách orgánů justice. Cílem této studie je upřesnění možností a limitů forenzní psychologie v této oblasti a to na základě analýzy případů z domácího terénu.

Útoky na měkké cíle z pohledu forenzní psychologie

Radikalizace z pohledu forenzní psychologie znamená takové „přeladění“ psychiky a osobnosti jedince, které uvolňuje záměrné, intencionální projevy extrémní agrese. (Bannenberg 2014, Endrass et al. 2015, Diehl, 2014) Extrémní agrese se finálně vyjeví typicky útokem na měkké cíle. Ty jsou reflektovány jako teroristické útoky, masakry, amoky, masové střelení, masové vraždy apod.

Pro vědecké účely zkoumání radikalizace je zapotřebí jemnějších kritérií pro přesnější kategorizaci útoků na měkké cíle. Při rozboru případů se totiž ukazuje, že některé útoky na měkké cíle se více podobají charakteristikám teroristických atentátů, jiné zase kriminálním činům typu masových vražd. (Möller-Leimkühler, 2017; Bannenberg, 2014; Liem et al., 2018) Diferencujícím znakem je především *motivace* pachatele. Forenzní psychologie tvrdí, že radikalizace může být: *politická* (ideová) anebo *nepolitická* (osobně motivovaná), eventuálně kombinací obou složek. Výsledek je ovšem ve všech případech stejný, tj. útok na měkké cíle. (Bannenberg, 2014; Böckler, Leuschner, Zick & Schreithauer, 2018)

Politická a nepolitická motivace se může v konkrétní kauze prolínat a ex post stanovení motivů může být komplikované, nejednoznačné. Příkladem lze uvést masovou střelbu 12. června 2016 v gay klubu Pulse, ve floridském městě Orlando. Dilema, zda pachatele primárně vedla sympatie k IS, tedy politická motivace, anebo homofobie (nenávisť k homosexuálům), tedy nepolitická zůstává otevřená. Omar Mir Seddique Mateen sice před činem deklaroval svou oddanost a sympatizování s IS, ale další vodítka jako např. volba cíle a místo útoku posilují verzi o jeho zášti k homosexuálům. Mateen sám se pohyboval na gay seznamkách a chatových aplikacích. Na zajímavý moment při vysuzování pravděpodobné motivace upozornil otec střelce. Popsal silné rozhořčení svého syna, když potkal na ulici dva líbající se muže. Proto je otec přesvědčen, že primární motivací syna bylo zřejmě odmítání

homosexuality. Tím by se spáchaný útok posouval spíše do kategorie trestných činů z ideové nenávisti, tj. hate crimes.

Tzv. měkké cíle (public area targets) jako terč útoku jsou tedy atraktivní nejen pro teroristy, kteří chtějí zasáhnout odmítaný stát a společnost, ale také pro pachatele osobně motivovaných masových vražd, v jejichž motivačním pozadí bývají různé duševní potíže a především životní frustrace, např. maligní vývoj konfliktů s úřady či zaměstnavatelem. Do třetice je doplňují pachatelé motivovaní netolerancí a nenávistí vůči určité zpravidla minoritní skupině ať už definované rasou, sexuální orientací či alternativním životním stylem a hodnotami (např. útoky odpůrců potratů na lékaře a nemocnice, kde k těmto zákrokům dochází). Atraktivita měkkých cílů je po všechny skupiny útočníků dána výskytem většího počtu osob na daném místě, které v očích pachatelů představují potenciální oběti.

Toto překrývání různých psychologických fenoménů stojících za útoky na měkké cíle podněcuje současné výzkumy pátrající po shodách a rozdílnostech v procesech a cestách radikalizace mezi různými prototypy osamělých vlků. (Liem et al., 2018) Německý tým expertů (Böckler, Leuschner, Zick & Schreithauer, 2018) dokonce navrhuje označovat násilí směřující proti měkkým cílům jednotně jako *demonstrativní cílené útoky* (Demonstrative Targeted Attacks). Všem útočníkům je totiž společné, že používají excesivní násilí zanechávající velký počet obětí, aby tímto nápadným, *demonstrativním* způsobem strhli pozornost určitým směrem, nasvítili určitý cíl.

Exkurz k osamělým vlkům

Osamělí vlci připravují a páchají útoky na měkké cíle ve své vlastní režii, tedy bez napojení na teroristické či extremistické skupiny. Přesto bývají ovlivněni ideologií a činy různých teroristických uskupení. Využívají také jejich know-how zejména cestou internetu. Občas zaznívají argumenty, že útoky osamělých vlků jsou vlastně reakcí na opatření bezpečnostních služeb proti organizovanému terorismu. Konec konců IS vyzýval své sympatizanty v Evropě k útokům tohoto typu. (Möller-Leimkühler, 2017). Faktem je, že osamělí vlci prochází cestou tzv. seberadikalizace, ve které sehrává výraznou roli internet. Dnes je velmi snadné vyhledávat a konzumovat radikalizační materiál včetně instrukcí k provedení útoku.

Psychologické charakteristiky osamělých vlků jsou heterogenní, pachatele nelze vtěsnat do jednoho profilu. Snad jedinou obecnou charakteristiku představuje mužské pohlaví. Současné výzkumy zjistily, že se individuální teroristé značně liší od členů teroristických uskupení. Podle studií se svými psychologickými vlastnostmi mnohem více podobají pachatelům osobně motivovaných atentátů, o kterých média pak referují jako o amoku, masakru či střílení ve školách. (Böckler et al., 2018, Möller-Leimkühler, 2017; Knoll, 2010). S těmito „nepolitickými“ pachateli je spojují *problémy a frustrace v osobním životě*, které se manifestují zejména v nefungujících mezilidských i partnerských vztazích a v odcizení se většinové společnosti. Výsledkem je pak pocit *vykořenění, sociální izolace, generalizované nenávistnosti, tedy hostility*. Tento motivační mix pak vytváří afinitu k násilí a otevírá radikalizační potenciál. Násilí je pro osamělé vlky atraktivní, umožňuje jim vklouznout podle okolností buď do role hrdiny anebo mstitele. V tomto mentálním nastavení projevují tendenci k fenoménům tzv. *grandiozity*. (Mullen, 2004) Ta je patrná v jejich prezentacích např. na sociálních sítích v podobě výroků, že chtějí udělat něco velkého, že se bude o nich mluvit, že zanechají

stopu, na kterou ostatní hned tak nezapomenou. Grandiozita je psychologicky navázána na ideace o moci. (Knoll, 2010) Pro určité typy osamělých vlků je lákavá představa okamžiků, kdy budou nad oběťmi mít totální kontrolu. Theweleit (2015) je popisuje jako muže, kteří si vychutnávají svou vražednou hru, a nazývá je proto směřujícími se zabijáky (laughing killer). Mimo jiné odkazuje na A. Breivika, který při likvidování obětí dostal výbuch smíchu a i v soudní síni vystupoval uvolněně a s úsměvem na tváři.

Kvantitativní i kvalitativní analýzy případů osamělých vlků potvrzují zjištění, že neřešené či nevyřešené psychické problémy hrají v rámci seberadikalizace podstatnou roli. Knoll vyzdvihuje v tomto kontextu osamělé vlky subtypu „pseudocommandos“, pro které je typická vnější stylizace do role bojovníků a následně i vnitřní identifikace s jejich mentalitou. Toto vnitřní i vnější přeladění jim totiž pomáhá se odpoutat od vlastních problémů se sebezpřijetím. (Knoll, 2010; Kop, Read & Walter 2019; Mullen, 2004) Konkrétní cesty radikalizace od výběru cíle, přes plánování a přípravu až po nácvik útoku jsou však individuální a ovlivňuje je řada faktorů - od osobnosti, přes aktuální životní situaci a události kolem jedince až po společenské dění. (Schuurman at al., 2018) Následné posuzování (vysuzování) skutečných motivů v době po činu je v konkrétním případě mnohdy více ovlivněno rasou a náboženstvím pachatele než komplexní analýzou jeho možných pohnutek. Tento fakt se zrcadlí i ve známé základní diferenciaci fenoménu na dvě základní kategorie: osamělí vlci – teroristé (lonely wolf terrorists) a osamělí vlci- zabijáci (lonely wolf killers). Posledně jmenovanou skupinu představují pachatelé masových vražd, kteří nejsou stíháni za teroristické činy, anebo vyšetřování neprokáže žádné teroristické motivy. (Beydoun, 2018)

Psychologické podobnosti a rozdílnosti pachatelů útočících na měkké cíle jsou předmětem mnoha současných studií. (Bannenberg, 2014; Liem et al., 2018)

Německý tým expertů (Böckler, Leuschner, Zick & Schreithauer, 2018) komparoval sedm teroristických útoků spáchaných džihádisty se sedmi tzv. amokovými útoky ve školách. Zajímal se o vývojový proces pachatelů, tedy jaké byly jejich cesty k radikalizaci. Pro srovnání obou skupin byl ve studii použit sedmi stupňový heuristický model zahrnující následující fáze radikalizační cesty: 1. zpracovávání reality, 2. vznik skutečné či domnělé křivdy, 3. identifikace s ideologickými anebo jinými „hate“ skripty, 4. redefinování sebe-koncepce či sebeobrazu, 5. utajované plánování/příprava, 6. spouštěč (trigger), 7. demonstrativní cílené násilí.

Na základě kódování těchto oblastí pro každý jednotlivý případ útoku na měkké cíle došli autoři k závěru, že procesy radikalizace a jejich psychosociální mechanismy jsou u skupiny džihádistů a skupiny tzv. školních střelců (amokářů) velmi podobné. Böckler s kolegy argumentují, že pro obě skupiny platí stejné bazální fáze či dimenze radikalizace, ovšem „s odlišnými projevy či manifestacemi, což indikuje, že oba fenomény nejsou kategoriálně rozlišné. Další vývoj by se měl zaměřit na identifikaci a kategorizaci charakteristik varovných signálů typických pro jednotlivá stadia radikalizace a využitelných pro včasnou detekci.“ (Böckler, Leuschner, Zick & Schreithauer, 2018, s. 22). Dle autorů lze využít ověřovaný vývojový model pro individuální pachatele útočící na měkké cíle rovněž při řešení problému deradikalizace. Pro cestu zpět je podle autorů důležitá lokalizace osoby, která

je v hledáčku, do konkrétního stadia radikalizace, ve které se jedinec nachází. Z toho lze odvodit vhodné strategie intervence.

Ochrana měkkých cílů cestou posuzování radikalizovaných osob

Pátrání po faktorech indikujících nebezpečnost jedince ve smyslu hrozby spáchání závažných násilných činů má ve forenzní psychologii poměrně krátkou historii. Původně bylo totiž extrémní násilí spojováno spíše s různou psychopatií. Predikce nebezpečnosti byla proto doménou psychiatrů a klinických psychologů a opírala se o klinický úsudek a zkušenosti znalce. Jen na okraj zmiňujeme, že rovněž původní pokusy o vysvětlení fenoménu osamělých vlků hledaly inspiraci v psychopatií a později v koncepcích tzv. maligního narcismu. Tento úhel pohledu se však ukázal jako slepá ulička. Je evidentní, že jedinec může být nebezpečný pro své okolí, i když netrpí žádnou závažnou duševní poruchou. Důvody nebezpečnosti pak leží jinde než ve striktně pojímaných psychiatrických diagnózách. (Giebel et al., 2014)

Také pátrání psychologie po osobnostních rysech, které by spolehlivě rozlišovaly mezi teroristy a ne-teroristy má sice bohatou, ale frustrující minulost. (Monahan, 2011) Neexistuje žádný etablovaný psychologický test anebo jiný diagnostický instrument, který by prediktivně anebo postdiktivně diferencoval populaci na osoby angažované v terorismu a na osoby, které se takto neangažují.

Posun nastal až s rozvojem teorie a empirie v rámci směru, pro který se ustálilo anglické označení „threat assessment“. Výraznou roli sehrál také odklon od diagnostických testů a hledání nové procedury či metody pro hodnocení rizika násilného chování například v souvislosti se stalkingem či domácím násilím. Na scénu forenzní psychologie tak vstoupila metoda tzv. strukturovaného profesionálního úsudku (Structured Professional Judgment), ve zkratce SPJ. SPJ instrumenty si lze jednoduše představit jako protokoly, které vedou posuzovatele při hodnocení živého případu. Protokoly obsahují sestavy relevantních faktorů či položek, které vznikly na základě teorie a na základě výzkumů daného kriminálního jevu a jeho pachatelů. Instrumenty SPJ umožňují tedy identifikovat přítomnost či nepřítomnost relevantních rizikových faktorů např. u stalkera a měřit či určit celkové riziko, tj. zda jde o potenciálně nebezpečného pronásledovatele.

V rámci útoků na měkké cíle se forenzní psychologie zaměřila na dvě provázané otázky:

- na cesty k radikalizaci (jak se to stane, že jedinec chce udělat „něco velkého“) a
- na zjišťování markantních rizikových faktorů psychologického rázu, tj. indikátorů zjevných v chování a v osobnosti daného jedince.

Výstupy bádání směřovaly k praktickým otázkám spojeným s posuzováním podezřelých (radikalizovaných) osob. Jinak řečeno forenzní psychologie se zaměřila na *risk assessment a risk management*. Za hlavní produkt v tomto kontextu hrozby lze považovat *specifické nástroje pro posouzení nebezpečnosti jedince*, který se ocitne ve hledáčku úřadů pro podezření z radikaliace. (Monahan, 2012; Endrass et al., 2014; Endrass et al., 2015) Tyto posuzovací instrumenty jsou založeny na zmíněné metodě SPJ. Pro posuzování hrozeb vyplývajících z radikalizovaného jedince existuje v současnosti několik instrumentů SPJ, které pracují s indikátory či dimenzemi, které

mají predikční hodnotu pro *posouzení rizika extrémního násilí*. (Borum 2011; Endrass et al., 2014; Endrass et al., 2015; Meloy, Genzman, 2016)

Poznámky k domácím případům posuzování radikalizovaných osob

Postřehy z domácích případů shrnují zkušenosti autorky s použitím metod SPJ. Autorka analyzovala doposud dva typově odlišné případy radikalizace: osobně motivovaný atentát v roce 2015 v Uherském Brodě a kauzu „lonely actor“ teroristy. V prvním případě šlo o *ex post* vyhodnocení případu podle predikčního modelu pro osobně motivované atentáty (Endrass et al., 2014). V tomto příspěvku se zaměříme na druhý případ. Protože probíhá v reálném čase, bude nastíněn pouze v obecných konturách s akcentem na použitou metodu TRAP-18 (The Clinical Threat Assessment of the Lone-Actor Terrorist, Radicalization Assessment Protocol; Meloy, Genzman, 2016).

Protokol pro hodnocení nebezpečnosti individuálních teroristů obsahuje dvě části: proximální varovné chování (proximal warning behaviors) a tzv. distální charakteristiky či rizikové faktory. Proximální varovné signály pochází z dílny představitelů „threat assessmentu“ a jejich typologie varovných signálů se opírá o četné empirické studie publikované zejména v periodiku Journal of Threat Assessment and Management. Druhá část TRAP 18 zahrnuje v podstatě rizikové osobnostní znaky, projevy a charakteristiky, které jsou odvozeny z psychosociálních studií a výzkumů individuálních teroristů. (viz např. Meloy a Gill, 2016)

Typologie proximálních varovných chování zahrnuje celkem 8 položek (např. signály pro přípravu a plánování útoku, zjevnou identifikaci s mentalitou bojovníka a sebestylizaci do typu pseudocommando atp.). 10 distálních charakteristik se vztahuje spíše k psychosociálním charakteristikám osoby a zahrnuje např. pocity křivdy a rozhořčení (grievance), jejich zarámování do ideologie třeba v podobě religiózního systému víry, který ospravedlňuje teroristické útoky. Celkem definuje posuzovací nástroj 18 rizikových faktorů (proto TRAP 18) a popisuje jejich typické indikátory.

Administrace metody probíhá podle zásad SPJ. To znamená, že posuzovatel vyhodnocuje veškeré dostupné informace k případu a k osobě, hledá v nich indikátory a přiřazuje je k daným rizikovým faktorům. Jestliže je např. doloženo, že jedinec konvertoval k islámu a sympatizuje s IS, odkazuje tento fakt na rizikový faktor „framed by an ideology“. Popsané „kódování“ je tedy závislé na množství a kvalitě informacích, které jsou v reálném čase posuzování k dispozici. Dalším limitem je „viditelnost“ zejména některých proximálních varovných signálů. Je například známo, že faktor „fixace“, tedy upnutí se na určitý cíl či terč při přípravě útoku, nemusí být pro vnější okolí až do posledních okamžiků zjevný. Proximální faktor „přímo komunikovaná hrozba“ se zase dle empirických studií nemusí vyskytovat u všech osamělých vlků.

Výstupem TRAP 18 je nález o rizikovém potenciálu osoby pro spáchání extrémního násilí v podobě útoku na měkké cíle. Pro výrok o nebezpečnosti jedince nemusí být v konkrétním případě přítomny všechny proximální a distální rizikové faktory, což je dáno individuální varietou neboli jedinečností případů individuálních teroristů a cest jejich seberadikalizace. To ilustruje i retrospektivní přehledová studie 111 případů osamělých vlků z USA a Evropy. (Meloy a Gill, 2016) Obecně platí, že v případě zjištění indikátorů pro alespoň jeden proximální varovný faktor,

je vůči danému jedinci třeba přijmout aktivní opatření ve smyslu managementu hrozby (threat assessment).

Souhrnně lze konstatovat, že vyhodnocení osoby podezírané z individuálního terorismu dle TRAP 18 představuje vědecky fundovaný pravděpodobnostní úsudek o jeho nebezpečnosti po lince radikalizace a afinity k extrémnímu násilí. TRAP 18 a další postupy na bázi SPJ jsou v současnosti vnímány jako důležitá podpora pro kvalifikované rozhodování úřadů a orgánů činných v trestním řízení při řešení případů radikalizovaných jedinců.

V domácím případě byla metoda TRAP 18 aplikována na obviněnou a následně obžalovanou osobu. Znalec analyzoval spisový materiál (např. výpovědi svědků, výpovědi stíhané osoby, různé znalecké posudky, psychologické vyšetření osoby) a zjišťoval přítomnost identifikátorů pro sestavu proximálních a distálních faktorů. Použití metody ukázalo na pozitivitu (přítomnost) značného počtu distálních faktorů a současně také na přítomnost více než jednoho proximálního faktoru. Ilustrativně naznačíme ukázkové indikátory pro jeden distální a jeden proximální faktor.

D/3 - bariéry a potíže napojit se na extremistickou skupinu:

Asi před 4 roky přešel k islámu, líbili se mu radikálové, jejich písničky, sledoval jejich techniky boje. Měl smýšlení drancovat a zabíjet. V minulosti byl asi toho schopen. Kdyby ho někdo sebral k nim, asi by k nim šel. Přemýšlel o tom, ale nevěděl jak. Měl jazykovou bariéru. Tak se jen se vžíval do role bojovníka. Ví, že bylo hodně útoků, co spáchali jedinci.

P/3 - identifikace:

Přítomna psychologická touha být „pseudokomando“, marciální mentalita, tíhnutí ke zbraním, identifikování se s atentátníky, sebestylizace do bojovníka za systém víry. Imponuje mu nejen oblečení bojovníků IS, ale už dlouho se zajímá o bojové akce, na videích ho zajímala technika boje teroristů IS, sleduje videa se sebevražednými bojovníky, brutální popravy. Natáčí se, pořizuje si self-videa, např. je oblečen ve stylu bojovníka a přitom imituje střelbu.

V daném případě byl TRAP 18, který se zaměřuje „jen“ na rizikové faktory, doplněn dále o vyhodnocení tzv. protektivních faktorů. Tento přístup odpovídá současným podnětům pro optimalizaci posuzování nebezpečnosti a to nejen u osamělých vlků. K protektivním faktorům chránícím před radikalizací či uvozující tzv. distancování patří dle forenzně psychologické teorie a empirie různé individuální, tj. psychologické a sociální faktory (viz např. Borum, 2015; Meloy & Hoffmann, 2014). Konkrétně jde o následující charakteristiky:

- prosociální anebo konformní postoje a odmítání násilí,
- sebekontrola,
- dobře integrovaná a strukturovaná osobnost (tj. absence poruch osobnosti či duševních nemocí),
- jasné a reálné životní cíle, perspektivy a zájmy,
- pracovní ukotvení,
- těsná vazba a kontakty na rodinu,
- pevné partnerské vztahy, fungující intimní interpersonální vztahy,

- prosociální orientace, schopnost začlenění do sociálních vazeb,
- peer začlenění (těsné vztahy s integrovanými vrstevníky, členství ve skupinách s pro-sociálními normami),
- participace na občanských/ sociálních aktivitách.

Z teoretického pohledu lze konstatovat, že u hrozby útoků na měkké cíle reprezentují protektivní faktory vlastně protipól rizikových faktorů. Není tedy překvapivé, že v dané domácí kauze radikalizace nebylo v reálném čase možné prokázat výskyt aktivních, tedy fungujících protektivních faktorů.

Používání metod SPJ ve znalecké psychologické činnosti přináší zásadní změny do praxe. Znalec již nevystačí s klasickou psychologickou diagnostikou, při které předkládal probandovi určité testy a vyhodnocoval je dle přiloženého manuálu. Výsledky diagnostiky a testů pak postačovaly k zodpovězení zadaných otázek k jeho osobnosti a k duševnímu stavu. Podrobná analýza spisu nebyla bezpodmínečně nutná. Metody SPJ se opírají o jiné zdroje informací o probandovi, než představují výsledky např. v testech inteligence. Metody SPJ vychází z konkrétních poznatků k případu a předpokládají tudíž kvalitně zpracovaný spis a následně jeho detailní analýzu ze strany znalce. Zkušenosti s TRAP 18 dále ukazují, že v případech posuzování radikalizace je nezbytná těsná spolupráce a komunikace mezi znalcem se zadavatelem posudku. Průběžné doplňování spisu o další zjištěná fakta a důkazy může totiž výrazným způsobem ovlivňovat hledané indikátory pro stanovené rizikové faktory.

Závěr

Dnešní poznání forenzní psychologie lze shrnout takto: radikalizace a teror sice přitahují osoby s disociálními a psychopatickými rysy, ale neexistuje specifická „teroristická porucha osobnosti“. Ukazuje se, že psychiatrizace či psychopatologizace problému by znamenala jeho bagatelizaci. Je však nepochybné, že existují osobnostní dispozice a mechanismy, které radikalizaci facilitují. Psychologické výzkumy zatím zdůrazňují fenomény jako problémy s identitou osobnosti, legitimizaci násilí, sociální vyčlenění, hostilitu, maligní narcismus, grandiozitu a sklony k inscenaci postmortální slávy.

Moderní forenzně psychologické nástroje predikce v oblasti radikalizace znamenají nepochybně pokrok. Jejich praktické použití poukazuje ovšem také na limity, ke kterým patří zejména dostupnost a propojení informací nutných pro risk assessment v reálném čase, včasné rozpoznání varovných signálů, výskyt atypických, výjimečných okolností v daném případě anebo dostupnost nástrojů risk assessmentu pro posuzující experty a znalce.

Otevřené otázky se dnes vztahují především k „risk managementu“. Po vyhodnocení nebezpečnosti radikalizace u daného jedince mají ideálně následovat kroky směřující k prevenci anebo zastavení procesu radikalizace. Tím se otevírají četné problémy tzv. distancování či deradikalizace. Jak probíhá např. distancování konkrétně u osob, které se seberadikalizovaly cestou internetu? Jak lze stanovit anebo doložit začátek a průběh distancování? Čím se vyznačují „turning points“ neboli body zlomu na cestě k odpoutání se od (sebe)radikalizace? Zatím platí, že o indikátorech věrohodného distancování víme málo.

Literatura

- ALLWINN, Mirko, HOFFMANN Jens, & J. Reid MELOY. German mass murderers and their proximal warning behaviors. *Journal of Threat Assessment and Management*. 2019, Vol. 6 (1), Mar, 1 – 22.
- BANNENBERG, Britta. Entwicklung schwerer Gewalt aus kriminologischer Sicht. *Zeitschrift für internationale Strafrechtsdogmatik*. 2014, 9, s. 434-441.
- BEYDOUN, Khaled A. Lone Wolf Terrorism: Types, Stripes and Double Standards. (March 21, 2018). *112 Northwestern Law Review* 2018. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3145300>
- BÖCKLER, Nils; LUESCHNER, Vincenz; ZICK, Andreas; SCHEITHAUER, Herbert. Same but Different? Developmental Pathways to Demonstrative Targeted Attacks – Qualitative Case Analyses of Adolescent and Young Adult Perpetrators of Targeted School Attacks and Jihadi Terrorist Attacks in Germany. *International Journal of Developmental Science* 2018, 12, 5–24. DOI 10.3233/DEV-180255.
- BORUM, Randy. Radicalization into violent extremism. A review of social science theories. *Journal of Strategic Security*. 2011, č. 4, s. 7–36.
- BORUM, Randy. Assessing Risk for Terrorism Involment. *Journal for Risk Assessment and Management*. 2015, 2, 63–87. <http://dx.doi.org/10.1037/tam0000043>.
- BORUM, Randy. Radicalization into violent extremism. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*. 2014, 13, s. 728–736.
- ENDRASS, Jerome & ROSSEGGER, A. & LOOK, & F. BANNENBERG, Britta. Risikomodell für persönlich motivierte Attentate. *Kriminalistik*. 2014, 7, 467-471.
- ENDRASS, Jerome. & SADOWSKI, F. & BÖCKLER, N. & ROSSEGGER, A. Der Weg zum (terroristischen) Attentäter: Gewalt legitimieren, um Gewalt auszuüben. *Kriminalistik*. 2015. č. 5, s. 328–334.
- GIEBEL, GILDA; ROSSEGGER, Astrid; SEEWALD, Katharina; ENDRASS, Jerome. Psychopathologie von Amokläufern: Ein systematischer Vergleich der Täterprofile von Erwachsenen-Amok, Schul-Amok und Selbstmordattentaten. *Kriminalistik*. 2014, 5, 323–332.
- KNOLL, James. The “Pseudocommando” Mass Murderer: Part I, The Psychology of Revenge and Obliteration. *J Am Acad Psychiatry Law*. 2010, 38, 87–94.
- KOPL, Madeline; READ, Paul & Ben R. WALKER. Pseudocommando mass murderers: A big five personality profile using psycholinguistics. *Current Psychology*. Published online: 2019, May. DOI: 10.1007/s12144-019-00230-z.
- LIEM, M., van BUUREN, J., van ZUIJ DEWIJN, J., SCHÖNBERGER, H. & BAKKER, E. European Lone Actor Terrorists Versus “Common” Homicide Offenders: An Empirical Analysis. *Homicide Studies*. 2018, Vol. 22(1) 45– 69.
- MELOY, J. Reid; GENZMAN, J. The Clinical Threat Assessment of the Lone Actor Terrorist. *Psychiatr Clin North Am*. Vol. 34, pp. 649 -662, December 2016, doi: 10.1016/j.psc.2016.07.04. Epub 2016 Aug 27.
- MELOY, J. Reid; GILL, P. The Lone-Actor Terrorist and the TRAP – 18. *Journal of threat Assessment and Management*. 2016, Vol. 3. No 1, 37–52.
- MELOY, J. Reid; HOFFMANN, J. *International Handbook of Threat assessment*. Oxford University Press 2014.

- MONAHAN, John. The individual risk assessment of Terrorism. *Psychology, Public Policy and Law*. American Psychological Association 2012. DOI: 10.1037/a0025792
- MULLEN, P. E. The autogenic (self-generated) massacre. *Behavioural Sciences and the Law*. 2004, 22, 311–323.
- SCHUURMAN, Bart et al. Lone actor terrorist attack planning and preparation: a data driven analysis. *Journal Forensic Sci*. 2018, vol. 63 (4). DOI: 10.1111/1556-4029.13676.
- THEWELEIT, Klaus. *Das Lachen der Täter*. Pönten-Salzburg-Wien: Residenz Verlag 2015. *J Am Acad Psychiatry Law*. 2010; 38(2):263-72.

RESUMÉ

Článek analyzuje útoky na měkké cíle z pohledu forezní psychologie. Zaměřuje se na výzkumy radikalizace osamělých vlků. Jejich výstupem jsou rizikové faktory psychologického rázu, které se manifestují v chování a v osobnosti daného jedince. Ty jsou využívány v rámci risk assessmentu. Autorka seznamuje s metodou TRAP 18 a jejím použitím při posuzování individuálního teroristy v reálném čase v ČR.

Klíčová slova: individuální teroristé, osamělý vlk, radikalizace, posuzování nebezpečnosti, TRAP 18.

SUMMARY

ČÍRTKOVÁ, Ludmila: ASSESSING THE DANGER OF “LONE ACTOR TERRORISTS“

The article deals with the attacks on public area targets from the forensic psychological point of view. It focuses on summarizing the current research dealing with lone actor terrorists. The research delivers sets of psychological risk factors manifested in the behaviour and in the personality of the person of concern, used in risk assessment. The author demonstrates the administration of TRAP 18 in predictive evaluation of a lone actor terrorist in the Czech Republic.

Key words: lone actor terrorists, lonely wolf, radicalisation, risk assessment, TRAP 18.

